

Wat ze ons niet vertellen over TTIP

Foodwatch

De laatste tijd lees je veel over TTIP, een verdrag waarmee de handel tussen de Verenigde Staten en de Europese Unie gestimuleerd moet gaan worden. Vooral milieu- en consumentenorganisaties maken zich ernstige zorgen over dit verdrag, omdat zij bang zijn dat de Europese Unie daarmee de controle over de kwaliteit en veiligheid van onder meer onze voeding verliest. De Nederlandse overheid negeert die zorgen echter, en vertelt haar burgers nauwelijks wat nu eigenlijk de risico's en gevaren van het handelsverdrag zijn. Om dit gebrek aan transparantie aan de kaak te stellen heeft de onafhankelijke consumentenorganisatie Foodwatch onlangs een open brief gestuurd aan de verantwoordelijke minister Liliane Ploumen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, waarin zij wordt opgeroepen volledig, open en eerlijk over TTIP te zijn en alle risico's te communiceren.

Wat is TTIP?

TTIP staat voor Trans-Atlantische Vrijhandels- en Investeringspartnerschap (TTIP), en is een verdrag waarmee de handel tussen de Verenigde Staten en de Europese Unie moet gaan worden gestimuleerd om zo de grootste economische handelszone in de wereld te creëren. Niks mis mee, zou je denken, maar het verdrag gaat veel verder dan wat administratieve maatregelen zoals geharmoniseerde grenscontroles en handelstarieven. Wat het verdrag beoogt is de wet- en regelgeving met betrekking tot onder meer voedselveiligheid, consumentenbescherming en milieu op elkaar af te stemmen... en daar wringt de schoen, want zoals je waarschijnlijk wel weet gelden in de Verenigde Staten geheel andere standaarden met betrekking tot onder meer het dierenwelzijn (bijvoorbeeld geen verbod op dierproeven), het produceren en bewerken van voeding (bijvoorbeeld geen verbod op het ontsmetten van kippenvlees met chloor) en biotechnologie (bijvoorbeeld geen beperkingen voor genetische modificatie).

Welke risico's van TTIP worden niet aan ons verteld?

In de open brief die Foodwatch naar minister Ploumen heeft gestuurd worden onder meer de volgende risico's van TTIP genoemd:

1. *Voedingsmiddelen (en andere producten) die niet volgens EU-normen geproduceerd zijn mogen binnen de Europese Unie verkocht worden, wat waarschijnlijk zal leiden tot een algehele normenverlaging binnen de hele Europese Unie.*

Het toelaten van Amerikaanse producten die volgens lagere standaarden zijn geproduceerd zal leiden tot oneerlijke concurrentie, aangezien het produceren volgens de hogere standaarden die binnen de Europese Unie gelden nu eenmaal meer geld kost. Amerikaanse producten worden daardoor dus een stuk goedkoper dan Europese producten, wat naar alle waarschijnlijkheid zal leiden tot een normenverlaging omdat Europese bedrijven zullen vragen hun producten volgens de normen die gelden in de Verenigde Staten te mogen produceren om zo de concurrentie het hoofd te kunnen blijven bieden. De huidige standaarden die momenteel gelden in de Europese Unie op het gebied van volksgezondheid en voedselveiligheid komen

daardoor dus zeer onder druk te staan en zullen waarschijnlijk in de toekomst moeten worden verlaagd om eerlijke concurrentie mogelijk te maken.

2. *Het aanscherpen van de huidige Europese normen wordt bijna onmogelijk.*

Als gevolg van TTIP zal de Europese Unie veel minder beleidsvrijheid krijgen, omdat beleidsaanpassingen niet kunnen worden doorgevoerd zonder eerst overeenstemming te bereiken met de Verenigde Staten. Het aanscherpen van normen op het gebied van voedselveiligheid, consumentenbescherming en het milieu wordt op die manier een vrijwel onmogelijke zaak. Foodwatch ziet dat het effect van TTIP op het aanscherpen van Europese wetgeving nu al zichtbaar is, bijvoorbeeld in het uitblijven van een Europees verbod op hormoonbalans versturende stoffen in voeding en gebruiksvoorwerpen (bijvoorbeeld BPA in plastic), waarbij door onderzoeksjournalisten een verband is gelegd met de TTIP-onderhandelingen. Ook wetgeving ten aanzien van het verstrekken van productinformatie op verpakkingen van levensmiddelen die vervaardigd zijn met nakomelingen van gekloonde dieren komt er als gevolg van de huidige TTIP-onderhandelingen voorlopig niet.

3. *De investeerdersbeschermingsclausule in TTIP is een regelrecht gevaar voor de volksgezondheid.*

In de TTIP wordt een ISDS (Investor-State Dispute Settlement) clausule opgenomen. Het is een nogal technisch bedrijfsjuridisch verhaal, maar deze clausule bepaalt onder meer dat buitenlandse investeerders in Nederland moeten kunnen rekenen op een eerlijke en gelijke behandeling, en dat als hun investering schade lijdt door “onrechtmatig overheidshandelen” zij recht hebben op een schadevergoeding. Concreet betekent dit dat als een Amerikaans bedrijf bijvoorbeeld een pluimveehouderij voor plofkippen begint in Nederland, het moeilijk zal zijn voor Nederland om vervolgens het beleid ten aanzien van plofkippen aan te scherpen, want dan loopt de Nederlandse overheid het risico dat zij het betreffende Amerikaanse bedrijf financieel moet compenseren voor de geleden schade als zij door het aangescherpte beleid minder plofkippen kunnen verkopen. Daarnaast kan ISDS ook door bedrijven als drukmiddel worden gebruikt om nieuwe wetgeving tegen te houden: zo van, ik heb nu geïnvesteerd in een plofkippenbedrijf, als jij nu plofkippen gaat verbieden kun je een fikse schadeclaim verwachten. Wat de gevolgen van ISDS kunnen zijn blijkt uit voorbeelden uit het buitenland: in 2012 kreeg Duitsland een claim van 4,7 miljard euro van het Zweedse energiebedrijf Vattenfall omdat Duitsland het kernenergieprogramma wilde afbouwen, en in Australië heeft tabaksproducent Philip Morris de overheid voor de rechter gedaagd vanwege het aangescherpte rookbeleid, wat weer tot direct gevolg had dat Nieuw-Zeeland voorlopig afziet van een strikter rookbeleid. Nederland kan dus als TTIP doorgaat in de toekomst een mogelijke gang naar de rechter tegemoet zien voor (democratisch tot stand gekomen) beleid, wat naar alle waarschijnlijkheid zal leiden tot uitstel of afstel van maatregelen die de volksgezondheid en voedselkwaliteit –en veiligheid ten goede komen of moeten beschermen, met name als deze financiële schade opleveren voor bedrijven.

Waarom brengt TTIP onze voedselveiligheid en –kwaliteit in gevaar?

Binnen de Europese Unie worden levensmiddelen waarvan niet bewezen is dat ze veilig zijn voor de volksgezondheid niet toegelaten op de Europese markt. In Amerika werkt dat heel anders, want daar is bepaald dat er alleen een risicoanalyse moet worden gemaakt, waarbij de mogelijke gevaren voor mens en milieu en de kosten die daarmee gemoeid zijn worden afgewogen tegen de opbrengsten. Wat betreft voedselveiligheid en -kwaliteit is het Europese beleid dus momenteel veel strikter. Als het Amerikaanse en Europese beleid geharmoniseerd gaan worden, zullen de veiligheidsnormen en -standaarden naar alle waarschijnlijkheid naar beneden worden bijgesteld, wat betekent dat er levensmiddelen op de Europese markt zullen komen waarvan niet geheel zeker is of ze wel veilig voor onze gezondheid zijn.

Maar wat betekent TTIP nou in de praktijk voor onze voedselveiligheid en -kwaliteit? Om je een idee te geven hebben we hier 5 voorbeelden van grote bedreigingen voor onze voedselveiligheid en -kwaliteit op een rijtje gezet:

1. *GMO voeding*: in Amerika worden veel meer meer genetisch gemanipuleerde gewassen verbouwd en verwerkt, met als gevolg dat daar ook veel meer genetisch gemanipuleerde (GMO)

voedingsmiddelen in de supermarkt liggen. Daarnaast is het in Amerika niet verplicht om in de productinformatie te vermelden of een voedingsmiddel GMO ingrediënten bevat, terwijl dat in Europa wel het geval is. Als het TTIP verdrag wordt ondertekend weet je dus niet meer wat je koopt en eet, want dan is niet meer te achterhalen of een product GMO ingrediënten bevat.

2. *Chloorkip*: in de Verenigde Staten is het toegestaan om geslachte kippen onder te dompelen in een chloorbad om ze zo te desinfecteren. Binnen de Europese Unie is deze methode niet toegestaan, omdat niet onomstotelijk bewezen is dat deze desinfectiemethode onschadelijk is voor de volksgezondheid. Mocht het TTIP verdrag er komen en de regelgeving met betrekking tot voedselproductiemethodes gelijk getrokken worden, dan kan het goed zijn dat het binnen de Europese Unie ook mogelijk wordt om zogenaamde 'chloorkip' voor menselijke consumptie aan te bieden.
3. *Kloonvlees*: binnen de Europese Unie is afgesproken dat als vlees (en andere dierlijke producten, zoals melk) afkomstig is van gekloonde dieren of hun nakomelingen, dit op de verpakking vermeld moet worden. In Amerika is het beleid met betrekking tot gekloonde dieren veel minder streng, daar hoeft het alleen maar op de verpakking te staan als het product rechtstreeks van het gekloonde dier zelf komt. Als TTIP een feit wordt weet je dus nooit of het vlees of de andere dierlijke producten die je koopt afkomstig zijn van nakomelingen van gekloonde dieren, want dat zal niet in de productinformatie op de verpakking worden vermeld.
4. *Antibiotica en synthetische hormonen in vlees en zuivel*: in Amerika is het de gewoonte om slachtdieren in te spuiten met allerlei soorten antibiotica, om zo de groei van de dieren te bevorderen waardoor ze een hoger slachtgewicht krijgen en dus financieel meer opleveren. Daarnaast krijgen de meeste melkkoeien in de Verenigde Staten rBGH toegediend, een synthetisch hormoon dat de melkproductie tot wel 16% verhoogt. In Europa zijn dit soort productie verhogende methodes bij dieren niet toegestaan, maar mocht TTIP er komen dan bestaat de kans dat Europese consumenten er niet onderuit komen ook vlees, melk, kaas en yoghurt vol antibiotica en synthetische hormonen op hun bord te krijgen.
5. *Pesticiden, herbiciden en antibiotica op groenten en fruit*: in de Verenigde Staten wordt in de groente- en fruitteelt gebruik gemaakt van verschillende pesticiden en herbiciden die in Europe verboden zijn, zoals Atrazine (een herbicide die met name gebruikt wordt in de fruit-, suiker- en sojateelt, maar die bij mensen de hormoonbalans verstoort) en neonicotinoides (een groep van pesticiden die vooral gebruikt wordt in de maïs-, soja- en katoenteelt, maar waarvan men vermoedt dat ze het uitsterven van bijenkolonies veroorzaken). Daarnaast is het in Amerika toegestaan om antibiotica te gebruiken in de biologische fruitteelt, met name bij de teelt van biologische appels en peren. Als het TTIP verdrag er komt zal het gebruik van deze pesticiden, herbiciden en antibiotica mogelijk worden toegestaan in Europa, wat betekent dat alle groenten, fruit en zelfs biologisch fruit toxische stoffen kunnen bevatten die je gezondheid aantasten.

Waarom wordt er zo geheimzinnig gedaan over TTIP?

Veel mensen weten niet wat de risico's en gevaren zijn van TTIP voor onder meer de kwaliteit en veiligheid van onze voeding, onze volksgezondheid en het milieu. Dit is niet verrassend, zo zegt Foodwatch, als je bedenkt dat de TTIP onderhandelingen al sinds de start achter gesloten deuren plaatsvinden en dat op verzoek van de Verenigde Staten veel belangrijke documenten niet openbaar worden gemaakt. Daarnaast wordt geheel verzwegen wat voor rol lobbyisten uit de (voedingsmiddelen)industrie spelen in dit hele verhaal. De Europese Ombudsman heeft eerder dit jaar al aangegeven dat er meer transparantie moet komen over TTIP, maar tot op heden wordt daar volgens Foodwatch nog steeds nauwelijks gehoor aan gegeven door minister Ploumen. De Nederlandse overheid bericht alleen maar over de voordelen die het verdrag voor de Nederlandse economie zou hebben, en risico's en kritiek worden onder tafel geveegd met halve waarheden om zo mensen gerust te stellen. Foodwatch meent dat de zorgen van kritische burgers op die manier niet serieus worden genomen en dat daarmee een eerlijk debat uit de weg wordt gegaan.